

References

1. Berezovska I. V. Osoblyvosti rozvytku volovykh yakosti studentiv u navchalno-profesiinii diialnosti : avtoref. ...dys. kand., psykol. nauk / I. V. Berezovska. – O., 2007. – 18 s.
2. Bekh I.D. Vykhovannia osobystosti : pidruchnyk / Bekh I.D. – K.: Lybid, 2008. – 848 s.
3. Binetskyi D.O. Vykhovannia v molodshykh pidlitkiv prahnennia do samostiinosti u protsesi sportyvno-ihrovoi diialnosti [Tekst] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.07 / D. O. Binetskyi. – Kyiv, 2019. – 22 s.
4. Viiskovo-patriotychno vykhovannia uchniv u pozaklasnii roboti : posib. / uklad. M. D. Zubalii, V. V. Ivashkovskiy, O. I. Ostapenko, M. V. Tymchuk, B. B. Shapovalov; Z. M., Dikhtiarenko, I. P. Bilotserkivets, – Kyiv. : PALYVODA A. V. – 2016. – 225 s.
5. Kasich N. P. Vykhovannia tsilespriamovanosti starshykh pidlitkiv u fizkulturno-ozdorovchii diialnosti: dys. ...kand. ped. nauk : 13.00.07 / N. P. Kasich. – K., 2019. – 252 s.
6. Kasich N. P. Suchasnyi stan vykhovannia tsilespriamovanosti starshykh pidlitkiv u fizkulturno-ozdorovchii diialnosti / N. P. Kasich, M. V. Tymchuk // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova. Serii 15 : Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) : zb. nauk. prats. – Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2018. – Vyp. 3K (97). – S. 235-239.
7. Masol V.V. (2020). Osoblyvosti vykhovannia rishuchosti starshoklasnykiv u protsesi zaniat fizychnoiu kulturoiu / V.V. Masol // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii № 15. «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury: fizychna kultura i sport», «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury: fizychna kultura i sport»: zb. naukovykh prats / Za red. O.V. Tymoshenka. – K.: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova, 2020. – 5 (125)20, 106-109.
8. Masol V.V. Psykholoho-pedahohichni analiz problemy vykhovannia rishuchosti starshoklasnykiv u protsesi zaniat fizychnoiu kulturoiu / V.V. Masol // Suchasnyi vykhovnyi protses: sutnist ta innovatsiinyi potentsial: materialy zvit. nauk.-prakt. konf. In-tu problem vykhovannia NAPN za 2019 rik. – Vyp. 8. – Ivano-Frankivsk: NAIR, 2020. – S. 165-168.
9. Masol V.V. Teoretychni aspekty vykhovannia rishuchosti starshoklasnykiv u protsesi zaniat fizychnoiu kulturoiu / V.V. Masol, M.V. Tymchuk // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Serii № 15. «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury: fizychna kultura i sport»: zb. naukovykh prats / Za red. O.V. Tymoshenka. – K.: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova, 2020. – Vypusk 3 K (123) 20 – S. 266-269.
10. Tymchuk M. V. Fizychno vykhovannia starshykh pidlitkiv u protsesi sportyvnykh ihor u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh / M. V. Tymchuk // Suchasnyi vykhovnyi protses: sutnist ta innovatsiinyi potentsial Materialy zvitnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. – Ivano-Frankivsk, NAIR. – 2013. – S. 437-440.
11. Tymchuk M.V. Vykhovannia fizychnoi kultury uchniv u protsesi ihrovoi diialnosti / M. V. Tymchuk // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii. Pedahohichni nauky : realii ta perspektyvy. Vypusk 14. K., 2009. – S. 237-240.
12. Fizychno vykhovannia pidlitkiv u pozaklasnii roboti zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv : navchalno-metodychni posibnyk / M. V. Tymchuk, H. A. Kolomoiets, Y. Y. Dokukina [za redaktsiieiu M. V. Tymchyka]. – K., 2013. – 243 s.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.3K(131).65
УДК 338.48 – 52 : 379.84] : 796.015.62 – 057.87

Матвієнко М.І.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, (м. Київ),

Масенко Л.В.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

Адирхаєв С.Г.

Інститут соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО СТАЖУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ЗАКОРДОННОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У статті освітлено погляди авторів педагогічної літератури на особливості організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності студентів закладів вищої освіти у різних регіонах світу; здійснено репортаж закордонного наукового стажування викладачів закладів вищої освіти України у Щецинському університеті.

Ключові слова: фізкультурно-оздоровча діяльність, фізкультурно-спортивна діяльність, наукова діяльність, студенти вищих навчальних закладів, виховання, фізичне виховання.

Матвієнко М.І., Масенко Л.В. и Адирхаєв С.Г. Особенности научной стажировки преподавателей учреждений высшего образования Украины в заграничном университете. В статье освещены взгляды авторов педагогической литературы на особенности организации физкультурно-оздоровительной и спортивной деятельности студентов учреждений высшего образования в разных регионах мира; подан репортаж заграничной научной стажировки преподавателей учреждений высшего образования Украины в Щецинском университете.

Ключевые слова: физкультурно-оздоровительная деятельность, физкультурно-спортивная деятельность, научная деятельность, студенты высших учебных заведений, воспитание, физическое воспитание.

Matvienko M.I., Masenko L.V., Adirchaev S.G. Features of scientific training of teachers of higher education institutions of Ukraine in a foreign university. The authors of the article cover the characteristics and features of the organization

of physical culture and sports in different regions of the world on the content of scientific publications. The relevance of acquaintance with the characteristics in the context of preparation for a research internship at foreign universities is substantiated. The conditions of practice of own scientific internship are covered. It is argued that scientific training in foreign universities can become a positive factor in increasing a number of professional competencies, expanding the professional horizons. The main condition is the creation of certain conditions. An important condition is the preparation of the consciousness of the trainee teacher in the direction of preliminary acquaintance with the social, economic, technical and pedagogical features of the educational process organized at the place of internship; creating an understanding of the local legal environment of the organization; studying the comparative characteristics of the organization of educational processes in other regions with the organization at the place of its scientific activity. The report on the organization of scientific and methodological internships at University of Szczecin highlights aspects of the participation of instructors-trainees in testing, familiarization with the work of the university laboratories, with the process of assessing masters, with the organization of practical and laboratory training sessions for students. Trainee teachers had the opportunity to get acquainted with the historical and cultural values of the modern Polish seaside, which is the source of the modern culture of social life in the region. Such aspects make it possible to more holistically comprehend the conditions, directions and levels of organization of education with subsequent verification in their own professional conditions.

Key words: physical culture and recreational activity, physical culture and sports activity, scientific activity, students of higher educational institutions, education, physical education.

Вступ. Розвиток суспільних відносин в Україні на сучасному етапі вимагає переосмислення та вдосконалення ефективності процесу підготовки висококваліфікованих фахівців. Реформація економічних, правових, політичних норм за вектором наближення до європейських концептуальних основ соціального існування суспільства актуалізує трансформацію національної освіти у напрямі вимог та рівнів європейського освітнього простору.

Так одним із факторів наближення вимог національної освіти до європейського і світового рівня було здійснено через впровадження кредитно-модульних технологій. За визначенням М.О. Носко, О.О. Данілова, В.М. Маслова, «кредитно-модульна система організації учбового процесу – це модель організації учбового процесу, і залікових вимог з фізичного виховання і спорту у ВУЗах Європи» [3, с. 19]

Як зазначають Т.Ю. Круцевич, В.І. Григор'єв, М.О. Третьяков, «підвищення якості вищої освіти й забезпечення конкурентоспроможності випускників та престижу української педагогічної освіти в європейському й науковому просторі» є метою впровадження КМСОНП, основними завданнями якої є: «адаптація ідей Європейської системи кредиту залікових одиниць (ECTS) до системи вищої освіти України для забезпечення мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості фахової підготовки з урахуванням вимог національного та міжнародного ринку праці, що швидко змінюється; забезпечення навчання студента за індивідуальним навчальним планом з урахуванням варіативної частини освітньо-професійної програми, що формується на основі вимог замовників та побажань студента й сприяє його саморозвитку та підготовці до життя у вільному демократичному суспільстві; стимулювання всіх учасників навчального процесу з метою досягнення високої якості фахової підготовки» [4, с. 168].

В баченні високої якості процесу фахової підготовки суб'єктів навчального процесу провідну роль відіграє високий фаховий і науковий рівень викладача. Так, до комплексу заходів з організації педагогічного процесу кафедри науковці відносять: «патріотичне виховання і розвиток суспільно значущих рис особистості студентів; формування їхнього наукового світогляду; організація поточного контролю та оцінка фізичної підготовленості студентів; поетапне форсування спортивно-технічної майстерності студентів, які займаються у відділенні спортивного вдосконалення; організація наукових досліджень прикладних завдань фізичного виховання студентів; матеріально-технічне забезпечення навчально-тренувального процесу та його фінансування; надання оздоровчих послуг студентам і населенню на госпрозрахунковій основі» [4, с. 169]. Такий широкий спектр вимог для високоефективної функціональної фахової діяльності викладача кафедри фізичного виховання створює необхідність постійного розвитку та вдосконалення педагогічної майстерності, високого рівня власної фізичної підготовленості, пошуком нових педагогічних технологій з інноваційними впровадженнями, збагаченням власного досвіду новітніми теоретичними та методичними знаннями. Аспекти формування наукового світогляду студентів, організація наукових досліджень прикладних завдань фізичного виховання вимагають від викладача знаходитись у стані постійного наукового пошуку відповідей на результати емпіричних показників та забезпечення їх теоретичним і методичним обґрунтуванням.

В світлі бачення відповідності високих фахових вимог до викладача як учасника освітнього процесу в контексті наближення до європейських освітніх норм, актуальним проявом процесу є Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.01.2016 № 13 (зарєєстровано в Міністерстві юстиції України 03.02.2016 р. за № 183/28313) «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам».

З огляду на осмислення завдань щодо реалізації вищезначеної мети фізичного виховання, а, зокрема, фізичного виховання у закладах вищої освіти [6, с. 36]; [7, с. 23–29]; [8, С. 101-104]; [9, С. 45–49], та фізичного виховання студентів актуальною є необхідність вдосконалення форм та засобів процесу фізичного виховання, обґрунтування розробок диференціації фізичних навантажень, забезпечення теоретичною та методичною базою, пошук нових технологій підняття рівня системи мотивів до фізкультурної діяльності.

Одним із чинних компонентів процесу вирішення таких завдань нами вбачається оптимізація підготовки викладачів вищих навчальних закладів до свідомого осмислення власної самоосвіти, формування компетентностей щодо самостійного пошуку актуальних напрямів фахового наукового розвитку на основі умінь виокремлення та узагальнення особливостей з порівняльних характеристик і творчого формування власних досліджень.

Дана робота є першим етапом теоретичного обґрунтування методичних аспектів та особливостей авторського бачення, які плануються освітити в подальших публікаціях.

Робота виконана відповідно до плану НДР Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Формулювання цілей роботи

Метою дослідження було освітлення поглядів авторів педагогічної літератури, літератури з фізичної культури і спорту на організацію фізичної культури і спорту в різних регіонах світу та особливості організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах різних країн.

Основні завдання дослідження:

1.Провести аналіз педагогічної літератури, літератури з фізичної культури та інформації з мережі Інтернет щодо особливостей та умов реалізації завдань фізичного виховання і спорту за межами України.

2.Представити до обговорення практику наукового стажування викладачів вищих навчальних закладів в закордонних університетах.

Результати дослідження. Погляди на організацію та умови розвитку фізичної культури і спорту в різних регіонах світу представлені авторами педагогічної літератури через призму бачення процесу вирішення питань напрямів власних наукових досліджень.

Ю.П. Мічуда, розглядаючи особливості розвитку фізичної культури і спорту в умовах ринку [9], освітлює історичні етапи функціонування і розвитку цієї галузі в різних країнах під впливом факторів державного регулювання, економічних аспектів самофінансування, динаміку змін питомої ваги економіки фізичної культури і спорту у ВВП країн Європейського Союзу, класифікацію витрат населення на продукт фізичної культури і спорту та маркетингові аспекти комерціалізації спорту в різних країнах [9, с. 11]. Автор зазначає, що «проникнення у сферу фізичної культури і спорту ринкових відносин істотно змінює діяльність учасників фізкультурно-спортивного руху тієї чи іншої країни» [9, с.39], а залучення держави до цієї сфери зумовлене такими факторами як: «історичні, економічні, екологічні, демографічні, політичні, виховні, релігійні, суспільні та культурні цінності» [9, с. 40]. На думку науковця, «кожній країні притаманна своя національна система фізкультурно-спортивного руху», а «фізкультурно-оздоровча і спортивна діяльність у зарубіжних країнах – це органічне сполучення і поєднання зусиль держави, його урядових, різних суспільних і приватних організацій, установ, інститутів» [9, с. 40].

В нашому баченні, ознайомлення з такими аспектами та усвідомлення викладачем-стажером організаційних особливостей функціонування фізичної культури і спорту в тій або іншій країні є ключовими фактором впливу на підготовку викладача до процесу ефективного підвищення фахової кваліфікації; формуючим елементом свідомого сприйняття масиву інформації з подальшою творчою детермінацією у власну фахову діяльність. Без врахування таких аспектів можливе неефективне впровадження передових і прогресивних форм та інноваційних методів у невідповідний «фундамент» умов і особливостей власної фахової діяльності.

Важливим фактором впливу на ефективність попередньої підготовки викладача до ознайомлення з досвідом професійної освіти у зарубіжних університетах може служити робота М.В. Дутчака «Спорт для всіх» [2]. Автор розвиває методологічні підходи до підвищення рівня залучення населення до рухової активності, освітлює положення про особливості розвитку спорту для всіх у провідних країнах світу та сприяння цьому процесу з боку міжнародних і континентальних організацій; збагачує теоретичні і практичні аспекти державного управління сферою фізичної культури і спорту; розкриває зміст положень про розвиток структурування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах [2, с. 5-6]. У монографії науковцем розкрито особливості розвитку масового спорту у різних країнах, наведено аналіз програмних завдань TAFISA, освітлено історію створення цієї Міжнародної асоціації спорту для всіх.

Для об'єктивної оцінки та аналізу умов існування і розвитку освітніх, наукових концепцій фізичної культури у різних країнах, стажерам доцільно ознайомитись з основними положеннями спортивної політики у Фінляндії [2, с. 30-33]. М.В. Дутчак описує шляхи розробки та реалізації загальнонаціональних проєктів та програм: «Фінляндія в русі», «Фітнес для життя», «Здоров'я – 2015», «Рухайся 30».

Автор характеризує розвиток спорту для всіх у Німеччині, наводить приклади масових спортивних кампаній «Будьте здорові», «Не старійте разом зі спортом», «Чому б не зайнятися знову плаванням», «Грайте знову», «Спорт – це добре для Німеччини», «Інтеграція через спорт»; освітлює особливості загальнонаціональної кампанії «Спорт робить Німеччину кращою» з її соціальними проєктами: «Спорт для здоров'я», «Родина і спорт», «Спорт проти насильства» [2, с. 33-37].

Інформативним елементом наближення до об'єктивності оцінки свідомого сприйняття в процесі стажування та створення порівняльних характеристик можуть слугувати описані М.В. Дутчаком умови та особливості спортивної політики Французької Республіки. Яскравою організаційною особливістю в цій країні є поєднання охорони здоров'я і спорту в одному центральному органі виконавчої влади, а у Кодексі спорту Франції «чітко регламентовано процедуру проведення спортивних свят у частині отримання попереднього дозволу, страхування учасників таких заходів та забезпечення їхньої безпеки» [2, с. 37-40].

Для результату підготовки до наукового стажування у університеті іноземної держави актуальним, в нашому баченні, позитивним є ознайомлення з особливостями організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності студентів вищих навчальних закладів у різних регіонах світу подане у публікаціях В.Л. Волкова [1]. Основуючись на дослідженнях науковців (С.Гуськов, 1996; І.О. Аkindutire, 1996; W.E. Prentice, 1997), автор зазначає, що «організація фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності у вузах різних країн світу, у більшості випадків, - це органічне поєднання зусиль держави, її уряду, різноманітних суспільних організацій, установ та інститутів» [1, с. 20].

Автор освітлює порівняльний аналіз організації фізичного виховання студентів в різних країнах: «У Китайській народній республіці питаннями фізичного виховання студентської молоді (Лі Дзинь, 2006) опікується Державний комітет у справах освіти, який розробив і втілює у практику програму «План оздоровлення всього народу Китаю» [1, с. 28]; «у Соціалістичній республіці В'єтнам з 1986 року діє комплексна цільова програма (Нгуєн Тан Тунг, 1994) з вдосконалення системи фізичного виховання у вищих навчальних закладах.»; «в японських вищих навчальних закладах з 1949 року

«фізична культура» є обов'язковою дисципліною, заняття з якої повинні проводитися не менш ніж 1 раз на тиждень (Toshio Seaki, 1999), а їх загальний обсяг повинен становити як мінімум 45 годин на рік. По закінченні 1-го курсу студент має отримати чотири оцінки: 2 – за теоретичні знання і 2 – за виконання практичних вимог. В результаті сукупна оцінка студента залежить від відвідування, теоретичних знань, якості техніки рухів та рівня фізичної підготовленості» [1, с. 29]. В характеристиці організації фізичного виховання студентів Сполучених Штатів Америки, автор відзначає, що «...в Американській системі фізичного виховання студентів не існує єдиної програми». «Однак, заняття з фізичної підготовки чи спорту проводиться у кожному вузі США. Справами студентського масового спорту опікується Національна асоціація студентського спорту (НКАА). Обов'язкові заняття фізичними вправами є тільки на 1-му курсі. При чому в усіх університетах передбачений курс оздоровчого фізичного тренування (Healthrelated fitness training)» [1, с. 28]. В аналізі особливостей організації та правового забезпечення системи фізичного вдосконалення студентської молоді у Європейських державах, автор вказує на існування протиріч. Основуючись на цьому, він підкреслює, що «в країнах, де організаційно-правові основи управління системою фізичного виховання формують деожданні органи влади, спостерігається, у більшості випадків, оздоровча спрямованість відповідного процесу засобами всебічної фізичної підготовки та масового спорту» [1, с. 21]. Процес ознайомлення з роботою В.Л. Волкова [1] надає можливість ознайомитись з основними засадами організації фізичного виховання і спорту у європейських країнах: «Система фізичного виховання у Франції спирається на положення і нормативи закону від 1984 року, яким передбачена тісна взаємодія держави та суспільних фізкультурно-оздоровчих та спортивних організацій»; «В Іспанії основною державною установою, яка координує фізкультурно-оздоровчу діяльність майбутніх фахівців, є Вища рада спорту, яка контролюється Міністерством освіти»; система фізкультурно-оздоровчої діяльності ФРГ, за стердженням автора, залежить від федерального устрою, що об'єднує 16 земель [1, с. 24] і «за фінансування даної системи відповідає Міністерство внутрішніх справ, яке сумісно з керівництвом Земель координує питання управління спортивних клубів та організації спортивно-масових заходів»; «В Австрії спортивно-оздоровчою діяльністю студентської молоді опікується Міністерство охорони здоров'я» [1, с. 24].

В процесі підготовки до вивчення досвіду іноземних фахівців та сприйняття такого досвіду і можливості впровадження у власну професійну діяльність, для авторів даної публікації як стажерів Щецинського університету, актуальним було ознайомлення з поглядами концепції фізичної підготовки студентської молоді та ретроспективні зміни протягом різних історичних епох у Польщі. Так, В.Л. Волков зазначає, що «у Польщі наприкінці XVII сторіччя в університетах фізичне виховання було не обов'язковим», але зайняття окремими видами рухової активності вважалось престижним, а відмова від таких занять – «викликала ганьбу у провідної молоді» [1, с. 22]. Основуючись на дослідженнях Войнера Юзефа, В.Л. Волков зазначає, що «організаційно-правові умови функціонування системи фізичної підготовки студентської молоді Польщі за останні 40 років змінювалися декілька разів, що відображало політичні та економічні зміни у країні» [1, с. 22]. Науковцем здійснена спроба освітити причинно-наслідкові зв'язки тих або інших змін (надання університетам більш широких повноважень у 1985 році; набрання чинності «Уставу про вищу освіту» у 1990 році та ін.) та подати загальний огляд сучасної організації фізичної підготовки у Польських вузах [1, с. 23].

Ознайомлення з особливостями та основними організаційними засадами діяльності галузі та галузевої освітньої підготовки фахівців надає можливість викладачам-стажерам через загальне уявлення про умови освітньої підготовки у зарубіжних університетах з більшим наближенням до об'єктивності осмислити процес сприйняття передового досвіду, конкретизувати та диференціювати деталі предмету вивчення.

У 2020 році авторам даної публікації була надана можливість щодо проходження наукового стажування під керівництвом професора О.О. Приймакова у Щецинському університеті. За час нашого перебування керівництвом університету було організовано ознайомлення зі структурними особливостями та системою освітніх напрямків UNIWERSYTET SZCZECINSKI (Kierunki ekonomiczne : Ekonomics and IT Applications, Ekonomia, Ekonomiczno-prawny, Finanse i rachunkowasc, Gospodarka nieruchamosciami, Gospodarka przestrzenna, Informatyka i ekonometria, Informatyka w biznesie, Logistyka, Logistyka studia inzynierkie, Przedsiębiorczasc i inwestycje, Turystyka i rekreacja, Zarzadzanie. Kierunki humanistyczne : Archeologia, Filozofia, Historia, Kognitywistyka komunikacji, Media miedzykulturowa, Stosunki miedzynarodowe, Studia nad wojna i wojskowoscia. Kierunki filologiczne : Dziennikarstwo i komunikacja spoleczna, Filologia angielska, Filologia germanska, Filologia germanska z dodatkowym jezykiem obcym, Filologia hiszpaniska, Filologia norweska, Filologia polska, Filologia romanska z jezykiem obcym do wyboru, Filologia rosyjska z dodatkowym jezykiem obcym, Global communication, Italianistyka z elementami studio nad chrzescijanstwem, Lingwistyka dla biznesu – tłumaczenia rosyjsko-polsko-niemieckie, Studia pisarskie. Kierunki spoleczne : Animacja kultury, Bezpieczenstwo narodowe, Bezpieczenstwo wewnetrzne, Management instytucji publicznych i public relations, Nauki o polityce, Pedagogika, Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, Pedagogika specjalna, Praca socialna, Psychologia, Sociologia. Kierunki zwiazane z naukami o kulturze fizycznej I zdrowiu : Bezpieczenstwo wodne, Diagnostyka sportowa, Wychowanie fizyczne, Zdrowie publiczne. Kierunki scisle i przyrodnicze : Biologia, Biotchnologia, Fizyka, Genetyka i biologia eksperymentalna, Geografia, Geologia, Matematyka, Mikrobiologia, Okeanografia, Ochrona i inzynieria srodowiska przyrodniczego, Optyka okularowa) [15]. Процес загального ознайомлення організаторами стажування був логічно підведений до детального зосередження уваги та конкретизації з особливостями організації роботи факультету фізичної культури (Kierunki zwiazane z naukami o kulturze fizycznej I zdrowiu) та досліджень у ряді лабораторій (laboratory of genetics, laboratory of biochemistry, laboratory of physiology, laboratory kinesiology), які забезпечують науковим супроводженням підготовку спортсменів, виконують діагностичні програми для населення, реалізують освітні функції для студентів – майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, фахівців фізичної реабілітації. Детально була надана можливість практично прийняти участь у ряді пробних досліджень, ознайомитись зі структурними особливостями, змістом, тематиками магістерських та бакалаврських робіт студентів факультету; відвідати заліки та бути присутніми на консультаціях студентів до екзаменів. Для іноземних викладачів адміністрацією було організовано показове навчальне заняття (зі спортивною гімнастики) та обговорення з колегами проблем викладання, забезпечення навчальною літературою, змістовністю програмного забезпечення та

особливостями мотиваційних характеристик магістрів щодо вивчення методичних характеристик тренувального процесу.

Авторами наукових посібників Доротою Коstrжева-Новак і Робертом Новаком були надано інтерв'ю на тему особливостей організації власних наукових досліджень та організовано обговорення своїх наукових публікацій: «Ocena rowysilkowych zmian wybranych subpopulacji limfocytow krwi obwodowej oraz niektorych cytokine osoczowych u pilkarzy poznzych roznnych kategorii wiekowych» (Dorota Kostrzewa-Nowak, 2018); «Wysilek progresywny jako czynnik wplywajacy na sekrecji wybranych cytokine oraz indukcje I egzecucje apoptozy limfocytow T u pilkarzy poznnych» (Robert Nowak, 2019).

Важливим фактором формування якісних характеристик стажування було ініціація організаторами стажування ознайомлення з елементами загальної польської культури, екскурсіями до музеїв та архітектурними шедеврами міста, відвідання Щецинської філармонії, екскурсійної поїздки до Берліну. Так в цілому була отримана можливість осмислити умови розвитку польської освіти і освіти в галузі фізичної культури та здоров'я як частину загальної культури, в контексті характеристик етнічних і географічних особливостей. Автори публікації виражають глибоку вдячність за майстерно продуманий і реалізований план подання інформації від загальних характеристик до виокремлення конкретних особливостей адміністрацію факультету фізичної культури і здоров'я Щецинського університету, керівника наукового стажування професора О.О. Примакова і кандидата технічних наук Наталію Мазурок.

В наступних публікаціях нами планується освітити деталі роботи в окремих лабораторіях, власне бачення можливостей використання високо функціональної апаратури в забезпеченні освітнього процесу та тренувального процесу спортивного підготовки; погляди на спільні та відмінні освітні характеристики підготовки фахівців фізичної культури, спорту і здоров'я.

Висновки. Таким чином, з огляду на широкий діапазон можливостей, що відкриває для процесу підвищення фахової кваліфікації, стажування у закордонних університетах вимагає від стажерів окремої попередньої підготовки. До основних аспектів такого процесу ми схильні віднести: 1) ознайомлення з загальними особливостями організації освітньої та наукової діяльності в різних регіонах світу; 2) ознайомлення з характеристиками та особливостями організації освітнього процесу в конкретному регіоні, тобто місці наукового стажування, безпосередньо; 3) вивчення культурних, економічних, правових та соціальних передумов існування наукового та освітнього середовища у місці наукового стажування; 4) вирішення проблеми подолання мовного бар'єру в спілкуванні та отриманні інформації.

Література

1. Волков В.Л. Основи теорії та методики фізичної підготовки студентської молоді: [Навчальний посібник]. – К.: «Освіта України», 2008. – 256 с.
2. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика / М.В. Дутчак. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 279, [1] с.: іл.
3. Носко М.О., Данілов О.О., Маслов В.М. Фізичне виховання і спорт у вищих навчальних закладах при організації кредитно-модульної технології. [Підручник]. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 264 с.
4. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання [Підручник]. – К.: Видавництво НУФВСУ «Олімпійська література», 2008. – 367 с.
5. Матвієнко М.І. Навчальна програма дисципліни «Фізичне виховання» / М.І. Матвієнко. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2010. – 36 с.
6. Матвієнко М.І. Визначення місця завдань з формування умінь та навичок до самостійних занять фізичними вправами у системі завдань фізичного виховання у педагогічних університетах / М.І. Матвієнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» збірник наукових праць / За ред. Г.М. Арзютова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001. – Вип. 9. – С. 23 – 29.
7. Матвієнко М.І. Постановка навчальних завдань як фактор ефективності формування умінь та навичок до самостійних занять фізичними вправами студентів педагогічних університетів / М.І. Матвієнко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів і студентів України: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених з міжнародною участю (Суми, 28 – 29 квітня 2011): у 2 т. / відп.ред. М.О. Лянной; наук. ред. Т.О. Лоза. – Т. 1. – С. 101 – 104.
8. Матвієнко М.І. Формування організаційних умінь як чинник підготовки до самостійних занять фізичними вправами студентів педагогічних університетів / М.І. Матвієнко // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки. / [Відп. ред. Тарасенкова Н.А.]. – Черкаси, 2010. – Вип. 191. – Ч. III. – С. 45 - 49.
9. Мічуда Ю.П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку (Закономірності функціонування та розвитку) [Монографія]. – К.: Видавництво НУФВСУ «Олімпійська література», 2007. – 215 с.
10. Gratton Ch., Jung B., Shibli S., Szemborska E., Taylor P., Zarzadzanie I marketing w kulturze i rekreacji: Wybrane zagadnienia. / Pod red. Bohdana Junga. – Warszawa: Semp. 1995. – 172 p.
11. Michuda Y. Sport marketing as a social phenomenon // Proceedings of Third Annual Congress of the European College of Sport Science. – Manchester, UK, 1998. – P. 374.
12. Chrominski Z. Test sprawnosci fizycznej //WF i Hig. Szkolna. – 1986. – 1. – S. 15 – 18.
13. Leeds Education Department and Carnegie School of Physical Education: A Joint study of physical fitness in relation to school children. – Leeds Education Authority, 1981.
14. Safrit M.J Health – Related Fitness Levels of American Yout, W: Effects Physical Activity on Children / G.A. Stull, H.M. Eckert – eds / . H.K.P. Champaign, 1986.
15. Uniwersytet Szczecinski. Informator dla kandydatow // rekrutacja@usz.edu.pl. Biuro ds. Rekrutacji. – 2020. – 90 s.

References

1. Volkov V.L. (2008) Osnovy teorii ta metodyky fizychnoi pidhotovky studentskoi molodi: [Navchalnyi posibnyk]. K.: «Osvita Ukrainy», 256.

2. Dutchak M.V. (2009) Sport dla vsikh v Ukraini : teoriia ta praktyka. K. : Olympic literature. 279.
3. Nosko, M. O., Danilov, O. O. & Maslov, V. M. (2011). Fizychnе vykhovannia i sport u vyshchyykh navchalnykh zakladakh pry orhanizatsii kredytno-modulnoi tekhnolohii. Pidruchnyk [Physical education and sports in higher educational institutions in the organization of credit-module technology]. K.: Vydavnychiy Dim «Slovo», 264.
4. Krutsevych T.Iu (2008) Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia [Pidruchnyk]. K.: Vydavnytstvo NUFVSU «Olympic literature», 367.
3. Matvienko M.I. (2010) The curriculum of discipline "Physical education" Kamyanets-Podilsky: PE Buynitsky. 36 p.
4. Matvienko M.I. (2001) Determination of the place of tasks for the formation of skills and abilities for independent exercises by physical exercises in the system of tasks of physical education in pedagogical universities *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University Series 15 Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*. Issue. 9. pp. 23 - 29.
5. Matvienko M.I. (2011) Formation of educational tasks as a factor of the effectiveness of forming skills and abilities for independent exercises by students of pedagogical universities / *Modern Problems of Physical Education and Sports of Schoolchildren and Students of Ukraine: Materials of the XI All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Young Scientists with International Participation* T. 1. P. 101 - 104.
6. Matvienko M.I. (2010) Formation of organizational skills as a factor in preparation for independent exercises by students of pedagogical universities / *Bulletin of the Cherkasy National Bogdan Khmelnytsky University Series: Pedagogical Sciences*. Cherkasy. Issue. 191 (III) pp. 45 - 49.
9. Мічуда Ю.П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку (Закономірності функціонування та розвитку) [Монографія]. – К. : Видавництво НУФВСУ «Олімпійська література», 2007. – 215 с.
10. Gratton Ch., Jung B., Shibli S., Szemborska E., Taylor P., Zarzadzanie I marketing w kulturze i rekreacji : Wybrane zagadnienia. / Pod red. Bohdana Junga. – Warszawa: Semper. 1995. – 172 p.
11. Michuda Y. Sport marketing as a social phenomenon // *Proceedings of Third Annual Congress of the European College of Sport Science*. – Manchester, UK, 1998. – P. 374.
12. Chrominski Z. Test sprawnosci fizycznej //WF i Hig. Szkolna. – 1986. – 1. – S. 15 – 18.
13. Leeds Education Department and Carnegie School of Physical Education : A Joint study of physical fitness in relation to school children. – Leeds Education Authority, 1981.
14. Safrit M.J Health – Related Fitness Levels of American Yout, W: Effects Physical Activity on Children / G.A. Stull, H.M. Eckert – eds / . H.K.P. Champaign, 1986.
15. Uniwersytet Szczecinski. Informator dla kandydatow // rekrutacja@usz.edu.pl. Biuro ds. Rekrutacji. – 2020. – 90 s.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.3K(131).66
УДК 378:37.091.12.011.3-051:796.912.071.43

Медведєва І.М.,
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ
Терентьєва Н.О.,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри олімпійського та професійного спорту,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА З ФІГУРНОГО КАТАННЯ НА КОВЗАНАХ З УРАХУВАННЯМ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття репрезентує окремі аспекти професійної підготовки тренера-викладача з фігурного катання на ковзанах з урахуванням особливостей змагальної діяльності в контексті глобальних суспільних викликів сьогодення та основних запитів роботодавців щодо підготовки фахівців з гнучким мисленням та адаптивними можливостями. Окреслено характерні риси діяльності тренера високої кваліфікації та виокремлено конкретні цільові наміри, які можуть і мають бути реалізовані фігуристами в різнорівневих змаганнях. Актуалізовано напрями спеціальної фізичної підготовки фігуристів з урахуванням ускладнення програм, високих спортивних досягнень, зростаючою конкуренцією на міжнародній спортивній арені, що обумовлює необхідність пошуку нових шляхів удосконалення підготовки. Наголошено на важливості психологічного супроводу та забезпеченні дидактичної основи навчально-тренувального й тренувального процесів.

Ключові слова: тренер-викладач, фігурне катання на ковзанах, змагальна діяльність, психолого-педагогічні здатності, цільові наміри, спеціальна підготовка, психологічна готовність.

Медведєва І.М., Терентьєва Н.А. Профессиональная подготовка тренера-преподавателя по фигурному катанию на коньках с учетом особенностей соревновательной деятельности. *Статья представляет отдельные аспекты профессиональной подготовки тренера-преподавателя по фигурному катанию на коньках с учетом особенностей соревновательной деятельности в контексте глобальных общественных вызовов современности и основных запросов работодателей касательно подготовки специалистов с гибким мышлением и адаптивными возможностями. Определены характерные черты деятельности тренера высокой квалификации и выделены конкретные целевые намерения, которые могут и должны быть реализованы фигуристами на разноразноуровневых соревнованиях. Актуализированы направления специальной физической подготовки фигуристов с учетом усложнения программ, высоких спортивных достижений, возросшей конкуренцией на международной спортивной арене, что*